

ankringsskruer, diagnostikk og behandling av impakterte hjørnetenner, rotresorpsjonsproblematikken, TMD, retensjon og stabilitet og et futuristisk kapittel om hvordan man muligens kan speede opp tannforflytning. Dessuten er det en egen memoriam-omtale av en av forfatterne som tragisk nok falt ned fra Karlsbroen i Praha og døde under en kjeveortopedisk (!) kongress.

Kapitlet om tidlig behandling diskuterer litteraturen omkring det kontroversielle emnet to-fase behandling med innledende bruk av funksjonsapparat eller fast apparatur. I Norge flyter vanligvis de to fasene over i hverandre, mens i andre land kan fase én starte svært tidlig. Svært tidlig behandling av skeletale avvik har vist seg lite stabile, og dette influerer nok på konklusjonene, særlig i amerikansk litteratur. Men de konkluderer med at kanskje 10–20 prosent av pasientene kan ha nytte av et slikt opplegg selv om vanskeligheten består i å identifisere de rette pasientene.

Kapitlet om diagnostikk av impakterte hjørnetenner fremhever nyere forskning som viser at interseptiv behandling med tidlig ekstraksjon av melkehjørnetennene i kombinasjon med headgear/RME eller TPB løser problemet i opptil 80 prosent av tilfellene. Dette er nye studier som alle bør merke seg.

Kapitlet om ekstraksjons- eller nonex-behandling av Cl II malokklusjoner diskuterer egentlig hvilken type apparatur som er mest effektiv når avgjørelsen er tatt. Her diskuteres altså ikke indikasjonene for ex/non-ex.

Boken er på vel 200 sider og er lettlest med delikate bilder og figurer. Etter hvert kapittel er det en oppsummering av det viktigste (summary points) og supplerende referanselister.

Dette er en bok man blir glad over å ha lest.

Bjørn Øgaard

London: Quintessence books: 2012. 220 sider, 590 illustrasjoner. ISBN 978-0-86715-564-8.

Påfyll for tannhelsepersonell

■ Karin Sjögren og Claes Virdeborn: Hälsofrämjande tandvård

Mange av oss anbefaler pasienter å unngå å skylle etter tannpussen for å få best mulig effekt av fluoren i tannpastaen. Denne ideen stammer fra Karin Sjögrens forskning på 90-tallet. Men hun har forlatt forskningen og sammen med periodontisten Claes Virdeborn har hun skrevet en innholdsrik bok om helsefremmende tannpleie. I forordet sies det at boken er rettet mot «alla som är verksamma i tandvården i Sverige». Vi, her på den andre siden av kjølen, har tradisjon for å kikke «söta bror» i kortene. Kanskje har vi noe å lære også her? Boken handler i stor grad om kommunikasjon og temaet er tannhelse. Vil du vite hva «salutogenese» står for, så gir boken svaret. Forfatterne ønsker å fortelle hvordan vi kan lære den friske å forbli frisk og den syke å bli friskere. Gjennom fem kapitler får vi vite hva det vil si å arbeide helsefremmende, hvordan vi kommuniserer dette budskapet til våre pasienter, hvordan forholde seg til dagens sosiale medier og hvordan skal vi tilpasse vårt daglige arbeidsmiljø til det beste for pasienten. Det siste kapitlet handler om tilpassninger av det helsefremmende budskapet for odontologiske forhold.

Boken er lettlest og tiltalende. Enkle figurer og fin layout bryter opp teksten på en behagelig måte. Forfatterne tyr til sitater for å illustrere mange av sine poenger, og det gir også leseren grunnlag for litt refleksjon på egen hånd. Det skader som kjent ikke.

Forfatterne beskriver helseundersøkelser hos tannlegen, og det er tydelig at dette ikke er uvanlig i Sverige. Blodtrykk og insulinmåling er nevnt som eksempler. Forfatterne koster på seg en pro et contra vurdering, men lar det tydelig skinne gjennom at dette har de tro på. Pasientdialoger brukes i stor grad for å illustrere hvordan kommunikasjonen fungerer i praksis. For mange kan dette sikkert være en fin innføring, men for undertegnede så fungerer det ikke alltid like godt. For meg blir dialogen lett litt kunstig og mangler dermed troverdighet. Men boken inneholder mange fornuftige synspunkter og den

er faglig sett vel forankret i teori på feltet. For den leseren som trenger litt faglig påfyll etter å ha levd etter Helsedirektoratets utmerkede veileder «Tenner for livet», kan dette være livgivende. Tannhelsepersonell har kunnskaper om helsefremmende og forebyggende tiltak som vi plikter å få ut til publikum. Denne boken kan inspirere oss til å gjøre ting riktigere på et område som mange opplever som vanskelig. Boken handler i stor grad om det å få et godt forhold til pasienten – først da kan vi lykkes med vårt budskap. Men får boken oss til å endre vår egen atferd – ja, det kan denne anmelder ikke si noe om. Prøv selv! Målgruppen for boken er hele tannhelseteamet.

Ivar Espelid

Stockholm: Gothia Fortbildning; 2013. 131 sider, heftet. ISBN 978-91-7205-881-1.

■ Rolf Ewers, J. Thomas Lambrecht, editors:

Oral Implants, Bioactivating Concepts

Dette er en interessant bok om bioaktiverende prinsipper relatert til implantatbehandling. Boken er av forfatterne beskrevet som en lærebok omfattende orale implantater og bioaktive-

rende prinsipper, og målgruppen er studenter, assistenter, klinikere og forskere. Dette er i følge forfatterne, bok nummer to. De har tidligere utgitt en bok kalt «Oral and Implant Surgery».

Forfattere av de forskjellige kapitlene synes i hovedsak å være oralkirurger og noen få periodontister fra tyskspråklige land (Tyskland, Sveits og Østerrike).

«Oral Implants, Bioactivating concepts» har seks hovedkapitler, og disse igjen har flere underkapitler: Basic Principles med underkapitler omhandlende cellulær beinfysiologi til bioaktivering av beinmorfogenesen, regenerasjon av beinbiomaterialer og beinreparasjon og human gingival (pato-) fysiologi. Clinical Planning omtaler risikoevaluering av pasienter relatert til implantatbehandling, røntgenologiske teknikker, «platform switching», «facial esthetics engineering», tid for implan-

tatinnssetting og belastning og forbindelsen distanse og fixtur. Bone Regeneration Techniques and Bone Classification tar for seg begreper og metoder innenfor beinregenerasjon, distraksjon og grafts. Standard Clinical Situations beskriver klassifisering av beinkvalitet, bløtvev og blodtilførsel. Kapitelet viser mange kasus og fine bilder illustrerer teksten. Special Techniques ser blant annet på bruk av rhBMP-2/ACS, «flapless implant surgery» og replantasjon. Complications omhandler komplikasjoner forbundet med materialer, nerveskader, mandibular perforasjon og periimplantitt.

Boken er grundig, er skrevet i et lett-fattelig (engelsk) språk og har mange fantastisk fine bilder. Bildene er også lagt inn slik at de beskriver prosedyrer, trinn for trinn. Alle underkapitlene er relativt korte. Dette gjør at boken ikke behøver å leses i ett.

Jeg liker boken veldig godt; den er nesten som en «kokebok» hvor man blir sulten av det man leser, det vil si får lyst til å utføre prosedyrene og lære mer om temaet. Det er kanskje ikke en bok for alle tannleger, men absolutt en bok for de som interesserer seg for regenerasjon og implantatbehandling.

Anne Merete Aass

London: Quintessence books: 2013. 536 sider, 1,585 illustrasjoner. ISBN 978-1-85097-233-4 (B9073);

■ Louie Al-Faraje:

Oral Implantology Surgical Procedures: Checklist

Forfatteren er både tannlege og pilot og der kommer ønsket om å lage en sjekklister for implantatbehandling, akkurat som piloter må foreta en grundig sjekk av flyet før man starter. Målet med boken er at im-

plantatkirurgen (erfaren eller ikke erfaren) skal ha et redskap for å øke sikkerheten ved behandlingen. Det er ikke helt klart om det også gjelder assisterende personell (tannhelseassistent/tannpleier/sykepleier).

Boken er delt inn i 5 avsnitt; Planlegging, kirurgi, valg av implantat, postoperative instruksjoner, instrumen-

ter og komplikasjoner. Hvert av avsnittene har undergrupper der hver side inneholder de punktene man skal sjekke.

I første kapittel med planlegging er det listet opp forskjellige risikofaktorer, men det er ikke gjort noen vurdering av betydningen av hver enkelt risikofaktor, fra allergier til cancer. I andre kapittel der man omhandler kirurgiske prinsipper, er det mange selvfølgeligheter. Hvis man ikke er klar over disse, tror jeg ikke denne sjekklister vil kunne gi bedre kirurgiske resultat.

Kapittelet som omhandler postoperative instruksjoner er imidlertid nyttig. Dette er vel egentlig vel så nyttig for pasienten som for behandleren. Innholdet i dette kunne med fordel også vært gitt pasienten som en sjekklister. All erfaring tilsier også at all denne informasjonen må gis skriftlig ellers så vil dette ikke bli husket hvis denne informasjonen bare gis muntlig. Kapittelet om instrumenter gir en oversikt over de mest vanlige instrument som benyttes og avslutningsvis i kapittelet er det en grei oversikt at man må tenke over og se over lageret av forbruksmateriell som man trenger under inngrepet.

Avslutningskapittelet som omhandler komplikasjoner kan være nyttig som informasjon til pasientene. Men de siste sidene som omhandler hvordan man skal foreta en trakeostomi håper jeg ikke skal bli så mye benyttet på et tannlegekontor.

Boken er litt for omfattende som en sjekklister og litt for lite omfattende som lærebok. Boken er antagelig laget som en dokumentasjon på «Informed consent» at man har sjekket alt og som kan brukes som vedlegg til en journal hvis pasienten skulle gå til sak etterpå. Etter min mening vil en god journal som følger forskriftene være vel så god som at man har haket av på de ulike sjekkpunktene. Antar at denne boken ikke blir noen bestselger i Norge.

Tore Bjørnland

London: Quintessence books: 2013. 92 sider (softcover); 50 fargeillustrasjoner. ISBN 978-0-86715-570-9

■ Palle Holmstrup, redaktør:

Aktuell nordisk odontologi 2014 39. årgang

Som så ofte tidligere bringer denne layoutmessig usofistikerte paperbacken, variert og nyttig stoff. Her er både teori og klinikk flettet sammen på en måte som gjør lesingen effektivt oppdaterende

for en halvgammel tannlege som undertegnede, og rosinen i pølsa; Du får en e-nøkkel med på kjøpet. Denne gir deg online tilgang til tidligere utgaver i ett år.

Boken består av tolv kapitler med varierte temaer som spenner fra vitenskapelighet innen fluorterapi til livskvalitet ved protetisk behandling. Sistnevnte tematikk har åpenbart nådd helt opp til regjeringen som utvidet tilbudet til mennesker med tannløs underkjeve i årets statsbudsjett. Hvert kapittel innledes med et engelsk sammendrag, mens forfatterne forøvrig benytter sine skandinaviske språk.

I første kapittel tar Svante Twetman for seg metoder for fluorbruk og vurderer det vitenskapelige grunnlaget i henhold til de fire nivåene i systemet GRADE (sterkt, moderat, begrenset eller utilstrekkelig). I tillegg til en oppdatering i fluors kariesforebyggende virkninger, gis også en gjennomgang av evidensen bak metodene vi anvender. Det fremstår også som tydelig for denne leser at evidensmetodikken kan ha sine begrensninger slik at behandling ikke behøver å være unyttig selv om den scorer lavt med hensyn til evidens. Eksempelvis er det dårlig med evidens hva gjelder fluors effekt på tilstedeværende kavitetsløs karies, dere vet; den vi i økende grad har lært oss til å observere med oppfordring til interdental renhold og fluor. God evidens er det imidlertid for at tannpuss to ganger daglig med fluortannpasta virker karieshemmende, samt at fluorlakk er den beste profesjonelle metoden.

I kapittel to gir Mats Jontell og Palle Holmstrup en kort presentasjon av allergiske reaksjoner i tannlegepraksis. Klinisk nyttig og redaksjonelt etterfulgt av tredje kapittel som tar for seg anafylaktisk sjokk. Her beskrives emnet kortfattet og klinisk rettet av forfatterne